

L'estratègia espanyola i el dilema català

Victor Cavaller (professor i escriptor)

La ingenuïtat no és bona companya de viatge per a cap empresa. El passat mes de març l'INE (Instituto Nacional de Estadística) va publicar les dades de la Comptabilitat Regional d'Espanya que ens permetien completar la sèrie de l'evolució del PIB per comunitats des de l'any 1995 fins al passat any 2009. L'any 2009 el pes de Catalunya en el PIB espanyol va reduir-se fins a un 18,6%, mentre Madrid va avançar fins el 18% establint la menor diferència, un 0,6%, en aquesta sèrie. L'any 1995, la distància encara era significativa d'un 2,1% (Catalunya equivalia al 18,8% mentre Madrid suposava el 16,7%)".

Pels experts, la dada no és notícia. L'octubre de l'any 2009 ja havia sortit publicat l'informe elaborat per Iberinform, del Grup Crèdit i Caució on es deia que el 50% dels ingressos de les 5.000 principals empreses espanyoles són generats per societats amb seu social a Madrid (incrementant 0,7 % en relació amb el 2008), mentre les que tenen seu a Catalunya només generen un 17,7% (decrementant 0,5 % en relació amb el 2008) d'acord amb les dades del Rànquing 5.000 de 2009.

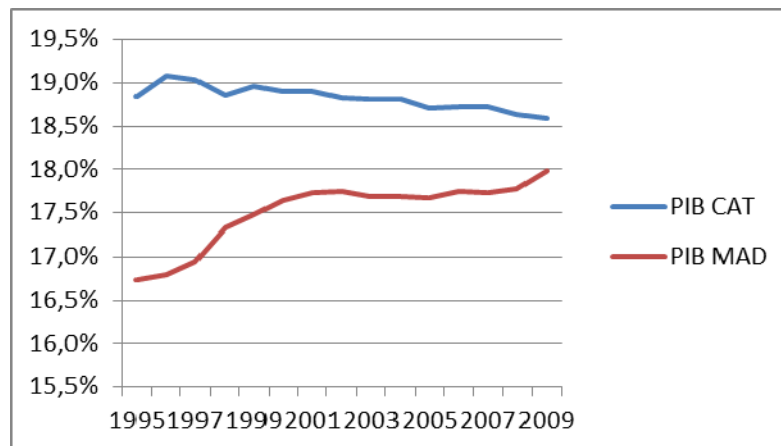

Figura: Comparativa de l'evolució de l'estructura percentual (sobre el total del PIB a Espanya) entre Catalunya i la Comunitat de Madrid en el període 1995-2009

Font: INE-Contabilidad Regional de España-Base 2000

El president de Foment del Treball, Joan Rosell, per no citar fonts polítiques, ens recordava el juny de l'any passat, que aproximadament en el període que descriu la mateixa sèrie del PIB que comentem (entre el 1997 i el 2007) Catalunya va rebre un 28% menys d'inversió de l'Estat que Madrid, segons un l'estudi sobre les inversions de l'Estat per demarcacions, basat en dades dels pressupostos de l'Estat.

Podríem presentar un degoteig continu de dades que no farien més que confirmar la creixent tendència clarament favorable als interessos econòmics de Madrid, en detriment dels de Catalunya, i a la consolidació del model radial espanyol de decisió, que venen evidenciant i denunciant informes i estudis de fonts de diferent adscripció.

Quines són les causes subjacents d'aquest procés d'absorció, concentració i centralització del poder econòmic i financer a Madrid? I quin és el seu correlat en la vida política?

Els processos de privatitzacions i liberalització de les empreses públiques -com les telecomunicacions o l'energia-, el trasllat de les seus de grans empreses a Madrid atesos els “suposats” beneficis que la proximitat als organismes reguladors i als centres de decisió política han estat un instrument dels governs espanyols per fer que Madrid guanyés pes en detriment de Catalunya.

Reaccions virulentes com les esdevingudes en ocasió de la fallida OPA de Gas Natural (2005) o del recent i traumàtic trasllat de la seu de la CMT (Comisión del Mercado de las Telecomunicaciones) a Barcelona, per donar alguns exemples, són símptomes de la dimensió del tema que s'amaga.

En la interpretació d'aquestes dades, tot encaixa quan coneixem que el nou model de gestió de l'Aeroport del Prat serà gestionat per una societat formada majoritàriament pel govern espanyol, i quan sabem paral·lelament que Iberia vol crear la nova 'low cost' només per portar passatgers a Barajas que omplin les rutes de llarg recorregut. Iberia, a aquest efecte, ha invertit 18 milions d'euros en el nou hangar de 13.200 metres quadrats al Prat.

‘Volem fer un cop de mà a la Generalitat’, “Madrid ja està prou servida” i “la T2 està pràcticament buida i no haurà problemes de congestió” va declarar irònicament el passat mes de maig el vicepresident de Ryan Air, Michael Cawley, quan va anunciar en roda de premsa que la companyia operaria en l'aeroport de Barcelona-El Prat a partir de setembre amb 5 avions i 20 rutes.

Barcelona ciutat, presentada com a capital del turisme low-cost, del nacionalisme segregant i dels carteristes, ha esdevingut un contrincant massa petit per a la gran Madrid ciutat/comunitat cosmopolita, futura seu olímpica, que multiplica misteriosament i per molt el seu pressupost municipal a ritme de tuneladora.

Madrid és un objectiu de major escala, és raó d'estat, perquè es tracta de realitzar el model ideat que es vol per a Espanya. Ho viurem quan Madrid iguali en pes relatiu del PIB una Catalunya industrial en crisi social, econòmica i política galopant, cap al 2014.

Per sort, una de les virtuts de la maduresa és la capacitat per detectar a temps els falsos amics, les amenaces i el riscs, directes o indirectes, evidents o amagats de les accions i dels fets. I una altra, és perseverar en els objectius desitjats malgrat les adversitats. Aquestes virtuts estan associades a la capacitat d'obtenir, tractar, analitzar i integrar informació per entendre la pròpia experiència i la realitat dels fenòmens, valorar les possibilitats i prendre decisions per resoldre problemes i assolir metes.

D'una banda, la sofisticació de les estratègies per assolir els objectius està en mans de tots i d'altra, podem sofisticar l'anàlisi per desemmascarar-les. Les evidències sovint amaguen segones i terceres intencions, per això, fora d'aquestes previsions, les accions estan condemnades a mantenir un estat de immaduresa latent per part de qui les emprèn i a dependre de la iniciativa o arbitrariedad dels altres.

L'odissea i caiguda final del nou Estatut d'autonomia de Catalunya i la manifestació del 10 de juliol a Barcelona sota el lema ‘som una nació, nosaltres decidim’ representa en un doble sentit

un final de cicle polític tant per a l'Espanya constitucional, quant a la percepció de les seves 'autèntiques' intencions, com per a la Catalunya autonòmica i els seus polítics.

Quelcom ha canviat en la percepció de molts catalans. Per si algú ho dubtava, Espanya té una clara, continua i prefixada estratègia centralitzadora i les seves intencions s'han vist més clares que mai, si encara era possible. Des del punt de vista de l'analista, ara com fa tres-cents anys, l'actitud, accions i reaccions d'Espanya envers Catalunya, continuen essent del tot previsibles. Però aparentment, ara, les decisions concretes de la política semblen haver donat la raó a les dades abstractes de l'economia. Qui vulgui mantenir-se en el miratge pot fer-ho però el vel de la pretesa concòrdia de la transició s'ha esvaït.

És evident, que el suplici al que les institucions i formacions polítiques espanyoles, amb la col·laboració dels mitjans de comunicació afins, han sotmès a tot el procés d'elaboració i aprovació del nou Estatut de Catalunya respon a una estratègia calculada d'intimidació, assetjament i enderrocament, que ve de lluny, més enllà de la manifestació d'un desacord sobre un text. La magnitud i desproporció de la reacció evidencia un cop més l'amenaça que Catalunya i les seves aspiracions d'autogovern han representat tradicionalment per al model d'Espanya "democràticament constituït o no" centralitzat a Madrid.

La situació actual de bloqueig de l'autogovern de Catalunya, materialitzat en la predisposició coercitiva de la resolució del Tribunal Constitucional (TC) enfront de l'estatut català, és l'insult final per a la voluntat democràtica dels catalans i una de les escenificacions, més exemplificadores dels darrers anys, del model d'estat que es vol des de Madrid. Això és, la visió espanyola del que és Espanya i, el protagonisme instrumental per a Catalunya que es vol des d'Espanya.

La pregunta que es fan ara molts catalans és: Si la "causa espanyola" es capaç, com a moviment tàctic, d'arribar a l'extrem d'instrumentalitzar, ni més ni menys, que el TC, garant principal de la seva norma bàsica en democràcia, per evitar qualsevol intrusió en la seva felicitat història, que podem esperar els que no hem estat convidats a la festa, de referèndums, manifestos i manifestacions en el marc constitucional?

La resposta és : poca cosa. Quan les evidències s'acumulen les sospites esdevenen certes.

A Espanya li interessa bloquejar constantment el progrés de l'autogovern polític de Catalunya per relentir, el màxim de temps possible, que aquesta assoleixi un model de competitivitat i d'èxit econòmic i social diferenciat. L'estratègia espanyola s'orienta a favor d'una Madrid, gran metròpoli cosmopolita i centre financer i de les arts del sud d'Europa, en el nucli d'una escenari homogeneïtzat de comunitats autònomes col·laboradores del seu protagonisme.

Per a alguns catalans, el nou estatut de Catalunya, va suposar una aposta il·lusionant, en un horitzó federalista, per millorar l'estatut redactat en la por de la post-dictadura, impulsada per les falses expectatives d'un govern amic a Espanya, per ampliar l'autogovern de Catalunya i per fer créixer la descentralització del poder central, que s'ha demostrat en darrer terme, fruit de la major de les ingenuïtats.

Ara i així resten quatre horitzons: (1) si Catalunya es conforma, Espanya serà Mèxic i haurem de donar la raó als turistes; (2) si Espanya accepta Catalunya, el model en el millor dels casos

serà Alemanya, però llavors haurem de deixar de parlar de símbols i auto-determinació per parlar de gestió de serveis públics, folklore i poca cosa més; (3) si continuem així, en una tensió-no-resolta, tindrem desafecció i conflicte de creixent intensitat en un procés d'escenificacions secessionistes versus unionistes, més o menys llarg, més o menys dolorós, acompanyat d'una polarització social induïda. (4) Finalment: Qui no arrisca no pisca. L'opció 10J per a un país millor que reuneixi totes les virtuts, lliure de decidir el seu destí, depèn només de nosaltres, per això és també l'opció més incerta.

Si no escollim nosaltres, aviat la realitat ens obligarà.

Víctor Cavaller,

Vilanova i la Geltrú, juny del 2010